

Deres ref:
Vår ref: 2015/199171
Dato: 11.01.2016
Org.nr: 985 399 077

Statens tilsyn for planter, fisk, dyr og næringsmidler

HØRING - FORSLAG TIL ENDRINGER I REGELVERKET FOR HOLD AV EKSOTISKE DYR

Mattilsynet sender på vegne av Landbruks- og matdepartementet på høring forslag til en ny forskrift om forbud mot å innføre, omsette og holde eksotiske dyr.

Mattilsynet foreslår å forskriftsfeste en liste over pattedyr, reptiler og amfibier som er unntatt fra det generelle forbudet mot å innføre, omsette og holde eksotiske dyr.

Bakgrunn for høringen

«Dyr skal bare holdes hvis de kan tilpasse seg holdet på en dyrevelferdsmessig forsvarlig måte». Dette er nedfelt i lov 19. juni 2009 nr. 97 om dyrevelferd (dyrevelferdsloven) § 22. Det står også at «Kongen kan gi nærmere forskrifter som begrenser eller forbyr hold av visse dyrearter, raser eller avlslinjer».

Forskrift 20. november 1976 nr. 3 om forbud mot at fremmedartede (eksotiske) dyr innføres, omsettes eller holdes som husdyr, selskapsdyr eller i fangenskap på annen måte (heretter kalt eksotiske dyr-forskriften), er hjemlet i dyrevelferdsloven § 22. Hva som regnes som eksotiske dyr, er ikke definert i forskriften ut over ordet "fremmedartede". Forskriften omfatter pattedyr, reptiler og amfibier, men ikke fugler og fisker. Eksotiske pattedyr og herptiler kan i dag ikke innføres, omsettes eller holdes uten dispensasjon fra forbudet i forskriften.

Hvilke dyrearter som regnes som fremmedartede eller eksotiske, har vært vurdert løpende av Mattilsynet etter hvert som dyrebutikker, dyreparker, andre virksomheter og privatpersoner har søkt om tillatelse til å innføre, omsette eller holde «nye» arter. Forvaltningspraksisen har vært at vanlige husdyrarter og små pattedyrarter som tradisjonelt har vært holdt som familie- og hobbydyr her til lands, tillates innført, omsatt og holdt uten krav om særskilt tillatelse. Noen av de artene som etter forvaltningspraksis har vært tillatt, kan nok oppfattes som «eksotiske» i betydningen fremmedartede. De har også relativt kort historikk som husdyr eller hobbydyr her til lands. Dette gjelder for eksempel alpakka og ørkenrotte. Mattilsynet ønsker å forskriftsfeste gjeldende forvaltningspraksis ved å unnta noen pattedyrarter fra det generelle forbudet i eksotiske dyr-forskriften.

I St. meld. 12 (2002-2003) om dyrehold og dyrevelferd i Norge ble det foreslått å myke opp forbudet mot hold av reptiler og amfibier (samlebetegnelse «herptiler») ved å lage en såkalt positivliste med tillatte arter. Mattilsynet har derfor utredet spørsmålet om å tillate hold av et begrenset antall arter herptiler i private hjem.

Landbruks- og matdepartementet ønsker å kartlegge synspunkter i denne saken før de avgjør om dagens forbud mot hold av herptiler skal lempes på.

Vi ønsker derfor

1. synspunkter på hvorvidt dagens forbud mot hold av herptiler overhodet bør lempes på
2. innspill til utkastet til ny forskrift om forbud mot å innføre, omsette og holde eksotiske dyr

Hold av reptiler og amfibier i Norge

Hold av eksotiske dyr i private hjem er vanlig i mange land. Mange av disse dyrene er villfangede. Det norske forbudet mot hold av eksotiske dyr ble i sin tid begrunnet med at man ikke ønsket hold av villfangende dyr, eller av dyrearter som var dårlig tilpasset fangenskap på grunn av mangelfull domestisering eller spesielle krav til levemiljø. Det ble særlig lagt vekt på at artene ikke var tilpasset vårt kalde klima.

Forbudet har vært håndhevet strengt. Det har som hovedregel ikke vært gitt dispensasjoner til privatpersoner. Unntaket er tillatelse til hold av noen typer landskilpadder når søkeren kan dokumentere allergi mot pelsklede dyr. Dyreparker som søker om tillatelse til innførsel og hold av fremmede eller eksotiske arter, har fått tillatelse til dette når kravene til bl.a. dyrevelferd, dyrehelse og rømningssikring er oppfylt. Personer som holdt skilpadde før gjeldende forskrift trådte i kraft, fikk generell tillatelse til å beholde dyrene. Enkelte eiere av andre herptiler fikk også særskilt tillatelse til å beholde dyrene, vurdert ut fra eierens forutsetninger for et forsvarlig dyrehold.

Norge og Island er i dag de eneste landene i Europa som har et totalforbud mot hold av herptiler. Til tross for forbudet blir et betydelig antall slike dyr holdt i private hjem. Det er vanskelig å skaffe oversikt over omfanget av et ulovlig dyrehold. I St. meld. 12 (2002-2003) om dyrehold og dyrevelferd i Norge nevnes både en undersøkelse fra Opinion i 2001 som beregner antallet herptiler i private hjem til ca. 10 000, og zoohandlernes anslag på nærmere 100 000 dyr, beregnet ut fra salget av utstyr. I NINA-rapporten «Vurdering av risiko for det biologiske mangfoldet ved innførsel og hold av eksotiske reptiler og amfibier i Norge» fra februar 2012 anslås den ulovlige populasjonen til å være mellom 65 000 og 150 000 dyr. Av disse antydes det at artene kornsnok, kongepyton, leopardgekko, skjeggagam og gresk landskilpadde utgjør ca. ¾.

Legal og illegal handel med herptiler er omfattende og økende på verdensbasis. Denne handelen er lite regulert, og villfangende dyr utgjør en relativt stor andel. I tillegg til at det drives ulovlig privat oppdrett og omsetning av mange arter i Norge, anslår NINA at mellom 25 og 50 % av herptilene importeres, de fleste fra Sverige. Tollvesenet melder på sin side at de kun har beslaglagt 1-3 dyr per år de siste årene. Det er derfor vanskelig å vurdere hvor stort problem smugling av herptiler til Norge er.

Spesielt i de større byene og i grenseområdene kommer Mattilsynet jevnlig i kontakt med ulovlig holdte herptiler etter tips fra publikum eller ved kontakt med politi som oppdager ulovlig hold. Reptiler er populære i enkelte kriminelle miljøer og oppdages gjerne av politiet under husransaker som foretas av andre årsaker. Mellom 100 og 200 dyr beslaglegges vanligvis årlig. Noen ganger kan beslaglagte dyr omplasseres til dyreparker som har tillatelse

til å holde slike dyr. Dette gjelder spesielt truede arter. I de fleste tilfellene må likevel tilsynet avlive dyrene, selv når de er friske og velholdte. Det er videre grunn til å tro at ulovlig holdte herptiler ikke alltid får nødvendig veterinærhjelp fordi eieren er redd for å bli avslørt og angitt. Veterinæren settes også i en vanskelig situasjon når han eller hun skal behandle et ulovlig holdt dyr, og kompetanse på disse dyregruppene er lite utbredt i veterinærstanden.

Risikovurdering

Norsk Herpetologisk Forening (NHF) laget på forespørsel fra Mattilsynet et forslag til en positivliste med tillatte herptiler. Listen skulle omfatte herptilarter som var vanlige i Norge i dag, og som NHF vurderte som godt egnet som hobbydyr. NHF foreslo i alt 31 arter:

Slanger:

Kornsnok *Pantherophis guttaus* (syn *Elaphe guttata*)

Kongesnok *Lampropeltis getula*

Grønn trepyton *Morelia viridis*

Melkesnok *Lampropeltis triangulum*

Kongepyton, ballpyton *Python regius*

Teppepyton *Morelia spilota*

Kongeboa *Boa constrictor*

Hagetreboa *Corallus hortulanus*

Regnbueboa *Epicrates cenchria*

Øgler

Leopardgekko *Eublepharis macularius*

Stor daggekko *Phelsuma madagascariensis*

Pigghaleagam *Uromastyx ocellata*

Perlefirfisle *Lacerta lepida*

Skjeggagam *Pogona vitticeps*

Blåtungeskink *Tiliqua scincoides*

Dvergvaran *Varanus acanthurus*

Yemenkameleon *Chamaeleo calyptratus*

Kranset gekko *Rhacodactylus ciliatus*

Panterkameleon *Furcifer (Chamaeleo) pardalis*

Skilpadder

Gresk landskilpadde *Testudo hermanni*

Leopardskilpadde *Geochelone pardalis*

Rødfotet skogskilpadde *Geochelone carbonaria*

Kinesisk trekjølskilpadde *Chinemys reevesi*

Amfibier

Argentinsk hornfrosk *Ceratophrys ornata*

Klofrosk *Xenopus laevis*

Orientalisk klokkefrosk *Bombina orientalis*

Whites trefrosk *Litoria caerulea*

Rødbuket salamander *Cynops pyrrhogaster*

Melkefrosk *Trachycephalus resinifictrix*

Trefarget dvergfrosk *Epipedobates tricolor*

Ildsalamander *Salamandra salamandra*

For hver av de foreslåtte artene foretok deretter Vitenskapskomiteen for mattrygghet (VKM) en vurdering av risikoen for

- dårlig dyrevelferd som følge av manglende tilpasning til fangenskap eller dårlige forutsetninger for hold i fangenskap,

- dårlig dyrevelferd som følge av spesielle krav til fysisk miljø, fôr eller stell,
- villfangst og dyrevelferdsmessig uforsvarlig transport og omsetning,
- overføring av zoonoser til mennesker og sykdommer til andre dyr
- skader på mennesker ved stell og håndtering.

Rapporten fra VKM ble publisert 10. januar 2011. Etter oppdrag fra Direktoratet for naturforvaltning (nå Miljødirektoratet) ferdigstilte Norsk institutt for naturforskning (NINA) rapporten «Vurdering av risiko for det biologiske mangfoldet ved innførsel og hold av eksotiske reptiler og amfibier i Norge» i februar 2012. Denne rapporten tar også utgangspunkt i NHFs forslag til positivliste. Sammen utgjør disse rapportene et solid faglig grunnlag for å vurdere hvor egnet de foreslåtte artene er til å holdes som hobbydyr i Norge.

Mattilsynet har i hele regelverksprosessen hatt tett kontakt med Miljødirektoratet. Det har vært et mål å harmonisere regelverket for våre forvaltningsområder mest mulig. Vi har i tillegg hatt kontakt med en norsk herptilgrossist bosatt i England (www.exoticworld.co.uk), som har gitt informasjon bl.a. om tilgjengelighet og opprinnelse (villfangst og oppdrett) av ulike arter i internasjonal handel.

Sentrale momenter i rapportene fra VKM og NINA, samt Mattilsynets vurderinger

Egnethet for fangenskap

VKM-rapporten påpeker at reptiler og amfibier i liten grad er genetisk domestisert. Hvor mye stress dyrene opplever i fangenskap, vil variere mye mellom arter og individer. De fleste artene på NHFs foreslåtte liste er fra naturens side rolige og har kort fluktavstand. Dette gjør at dyrene antakelig ikke stresses sterkt i nærvær av mennesker og kan tilpasse seg en begrenset bevegelsesfrihet.

Håndtering

Ifølge VKM er det en høy risiko for at håndtering av hagetreboaer medfører dårlig velferd. I tillegg har vår kontakt blant herptilgrossistene opplyst at hagetreboan er svært aggressiv og lite populær i kommersiell handel. Vi har derfor besluttet å ikke foreslå denne arten på positivlisten.

Ifølge VKM er det også høy risiko for dårlig dyrevelferd ved håndtering artene grønn trepyton og stor daggekkko. Samtidig er dette populære arter som det antakelig finnes mange av i Norge i dag. Vi er derfor i tvil om disse artene bør stå på positivlisten og ønsker høringsinstansenes innspill til dette.

For perlefirfisle vurderes risikoen ved håndtering som moderat. I motsetning til rolige, større arter er dette ikke en art som det er naturlig å håndtere unntatt når det er helt nødvendig. Vi vurderer derfor at denne arten kan stå på listen.

Risikoen for dårlig dyrevelferd ved håndtering for de øvrige artene vurderes som lav.

Krav til levemiljø

Vi har satt som forutsetning for å tillate nye arter som hobbydyr at arten har krav til levemiljø som vanlige interesserte dyreeiere relativt enkelt kan tilegne seg kunnskap om og oppfylle. Noen av artene i det opprinnelige forslaget vurderes av VKM til å være for krevende til å oppfylle denne forutsetningen. Dette gjelder de to kameleonartene yemenkameleon og panterkameleon og de to froskeartene melkefrosk og trefarget dvergrosk. For de resterende artene som ble vurdert, konkluderte VKM med at det var moderat risiko for dårlig dyrevelferd

som følge av utilstrekkelig levemiljø ved hold i private hjem. Etter nærmere kontakt med NHH og nevnte grossist har vi fått inntrykk av at leopardskilpadde også er en art som både er krevende og lite tilgjengelig i handelen, og vi foreslår derfor å ikke tillate denne arten.

Spesielt om fôring av reptiler – Mattilsynets vurderinger

Mange reptilarter føres med hele dyr, slik som mus eller andre smågnagere. Det er ikke tillatt i Norge å bruke levende dyr som fôr (jf. dyrevelferdsloven § 14 bokstav d.). De foreslåtte reptilartene avles alle i fangenskap, noe som innebærer at de normalt vil akseptere å spise døde byttedyr, vanligvis mus eller andre smågnagere. Frosne, hele fôrdyr, så vel som bearbejdede fôrprodukter beregnet på herptiler, er kommersielt tilgjengelig fra leverandører som norsk zoobransje allerede bruker i dag. Vi vurderer derfor at det foreslåtte regelverket ikke vil medføre økt oppdrett av fôrdyr hos herptilholdere eller økt risiko for fôring med levende dyr. Oppdrett og avlivning av dyr til fôr er i seg selv tillatt så lenge dyrevelferdsloven overholdes hva gjelder leveforhold og avlivingsmetoder. Den foreslåtte regelendringen vil gjøre det enklere å nå ut med informasjon om forsvarlig fôring og om forbudet mot fôring med levende dyr.

Kompetanse hos dyreeiere

VKM uttaler at et artsriktig miljø sannsynligvis er enda mer avgjørende for velferden til reptiler og amfibier enn for de fleste andre selskapsdyr. Samtidig må man anta at herptilartenes behov i utgangspunktet er dårligere kjent blant folk flest. Velferden til reptiler og amfibier i fangenskap er derfor avhengig av at eieren har god kunnskap om artens krav til levemiljø. VKM fremholder i rapporten.

Mattilsynet er enig i at kompetanse hos dyreeieren er avgjørende for velferden til alle dyr som holdes som selskaps- og hobbydyr. Dette er grunnen til at krav om «nødvendig kompetanse» for den som ivaretar dyr, er nedfelt i dyrevelferdsloven (jf. § 6). I følge VKM er kunnskap om hold av de foreslåtte artene lett tilgjengelig i faglitteratur og på nettet. Ikke bare reptiler og amfibier, men også mange av dagens lovlige arter av fugl, fisk og pattedyr har spesielle krav til levemiljø som eier må ha kunnskap om og evne til å ivareta for å overholde lovens krav.

Mange som i dag holder herptiler ulovlig, er entusiaster som har høy kompetanse på de aktuelle artene. En oppmyking av forbudet vil eksponere herptiler for nye grupper av potensielle dyreholdere, også de uten spesielle kunnskaper. Dette vil representere en utfordring med hensyn til å gi god informasjon til nye dyreeiere.

Utgangspunktet for Mattilsynet har vært å vurdere hvorvidt de omtalte herptilartene kan holdes som hobbydyr i private hjem på lik linje med andre, lovlige arter. Vi vurderer at det for de artene som foreslås tillatt i forskriftsforslaget, ikke er større risiko for redusert velferd som følge av utilstrekkelig levemiljø eller kompetanse hos eier enn for andre arter vi holder som selskapsdyr i dag.

Villfangede dyr

Handel med villfangende dyr medfører risiko for bl.a. utarming av sårbare bestander, dårlig dyrevelferd ved innfangning, transport og hold og introduksjon av sykdommer til mennesker eller dyr. Både VKM og NINA vurderer risikoen for villfangst av de foreslåtte artene som lav, siden det drives tilstrekkelig oppdrett til å forsyne markedet. NINA påpeker at det likevel er viktig å ha fokus på villfangst, siden handelen med villfangede herptiler i stor grad er uregulert. Mattilsynet mener det er avgjørende å redusere risikoen for at villfangende dyr holdes som hobbydyr til et minimum.

Om lag halvparten av artene som ble vurdert av VKM, er omfattet av det norske CITES¹-regelverket. For CITES foreligger et kontrollsystem, som baserer seg på tillatelser. Tillatelse kan blant annet bli gitt når det foreligger opprinnelsesmerking av individet som skal eksporteres/importeres. Opphavskode C («Captive bred») innebærer at individet og dets foreldre er født i fangenskap. Å tillate individer i opphavskode C medfører etter vårt syn et akseptabelt risikonivå.

Blant artene som ikke er omfattet av CITES, finnes det flere som både er populære og relativt lette å holde, bl.a. kornsnok, leopardgekk og skjeggagam. NINAs rapport anslår at det finnes over 10 000 individer av hver av disse artene i Norge i dag. Informasjon fra vår herptilgrossist tilsier at det nesten utelukkende handles med oppdrettede dyr av disse artene. Det samme er tilfellet for kongesnok, melkesnok, kranset gekko, stor daggekk, Whites trefrosk og argentinsk hornfrosk. Å forby disse artene utelukkende fordi de ikke er omfattet av CITES, vil sannsynligvis resultere i redusert etterlevelse av regelverket, ettersom artene er populære og oppdrettes i stort omfang. Vi vurderer at risikoen for villfangst er akseptabel for disse artene, og foreslår at de tillates holdt, selv om de ikke er omfattet av CITES. Miljødirektoratet må imidlertid etter søknad i det enkelte tilfelle godkjenne innførsel av alle arter herptiler, jf. forskrift om fremmede organismer.

For artene blåtungeskink, perlefirfisle, ildsalamander, orientalsk klokkefrosk og rødruk salamander er risikoen for villfangst stor ifølge vår grossistkontakt. Selv om privat oppdrett i Norge kanskje vil kunne dekke kommende etterspørsel etter disse artene, vil en oppføring av disse på listen over tillatte arter innebære at individer kan skaffes også fra andre kilder. Mattilsynet ønsker ikke å tillate arter som ikke er omfattet av CITES når man i tillegg har indikasjoner på en signifikant risiko for at det handles med villfangede dyr. I følge NINAs rapport utgjør disse seks artene kun en liten del av dagens ulovlige herptilhold. Vi har på denne bakgrunn besluttet å ikke foreslå disse artene på positivlisten.

Pigghaleagam er en CITES-listet art. Både VKM og vår kontakt i grossistmiljøet fremhever likevel faren for villfangst. Arten er dessuten krevende å holde på riktig måte. Den har blant annet spesifikke krav til stor temperaturvariasjon og mye UV-lys. Faren for import av villfangende eksemplarer vil kunne reduseres ved å tillate kun oppdrettede eksemplarer. Ut fra en samlet vurdering av artens miljøbehov og fare for villfangst foreslår vi likevel ikke å tillate pigghaleagam.

Helserisiko

VKM-rapporten vurderer risikoen for overføring av sykdommer fra herptiler til mennesker som liten eller moderat. Denne risikovurderingen forutsetter imidlertid at man overholder hygieneregler som håndvask etter håndtering av reptiler, som ofte er bærere av salmonella. Antallet reptilbaserte salmonellainfeksjoner i Norge er ukjent, men tall fra Sverige gir grunn til å tro at antallet er lavt. Fra VKM-rapporten: «I Sverige ble det registrert 9 tilfeller av reptilassosiert salmonellasmitte i 2009 (Smittskyddsinstytutet 2009). Tilfellene ble satt i sammenheng med slanger, skilpadder og øgler. Antall tilfeller av reptilassosiert salmonella i Sverige fra 1990-2000 var 339 (de Jong et al. 2005). Man så årlig langt flere tilfeller av smitte fra reptiler på 90-tallet i Sverige, og det spekuleres i om informasjon og bevissthet rundt hygiene og viktigheten av god håndvask har blitt bedre». Infeksjonsraten i Norge forventes å øke noe dersom antallet reptiler i privat eie øker, men dette vurderes ikke å utgjøre et folkehelseproblem. Det vil bli enklere å nå ut med Informasjonstiltak om hygiene dersom forbudet mot hold av herptiler blir lempet på.

---

¹ CITES: Convention on International Trade of Endangered Species, også kalt Washingtonkonvensjonen, er en multilateral internasjonal avtale mellom land for å kontrollere handel med ville planter og dyr med formål å sikre en bærekraftig handel. Arter på avtalens Appendix I er sterkt truet, og handel med dem er forbudt. Appendix II omfatter arter hvor internasjonal handel er regulert med tillatelser, og Appendix III omfatter arter hvor det foreligger krav om tillatelse fra enkeltland. Forvaltningsmyndighet for CITES i Norge er Miljødirektoratet.

Risikoen for overføring av sykdommer fra herptiler til andre dyr vurderes som lav. Unntaket er klofrosk, som gir høy risiko for spredning av chytridsopp til ville amfibiepopulasjoner. Dette kan ha store konsekvenser for ville bestander. Av denne grunn foreslår vi ikke å tillate denne arten.

Når det gjelder risiko for skader på mennesker som følge av håndtering, kan kongeboa og teppepyton gi alvorlige riveskader hvis man drar til seg hånden etter et eventuelt bitt. Hornfrosken kan gi smertefulle bitt. Alle de aktuelle slangene er kvelerslanger. Teoretisk sett vil store individer av teppepyton og kongeboa kunne påføre skade på små barn. Sannsynligheten for dette er imidlertid svært liten. Ingen av reptilene er giftige, men noen av amfibiene har irriterende/giftig hudsekret som kan forårsake irritasjon. Sammenliknet med tradisjonelle selskapsdyr som for eksempel hund, katt og papegøye, vurderer vi ingen av artene til å utgjøre så stor fare for menneskers helse og sikkerhet at det er nødvendig å forby privat hold.

Alternativer for fremtidig regulering

Mattilsynet har vurdert følgende alternativer for fremtidig regulering av hold av reptiler og amfibier:

- *Alternativ 0: Ingen endring fra dagens regulering og forvaltningspraksis*
- *Alternativ 1: Ingen endring fra dagens regulering, men styrket tilsyn for å avdekke hold av ulovlige dyr*
- *Alternativ 2: Tillate et begrenset antall arter herptiler*
- *Alternativ 3: Tillate et begrenset antall arter herptiler og stille formelle krav til dyreholder.*

En løsning der alle herptilarter blir tillatt, ligger utenfor oppdraget fra departementet og er derfor ikke utredet.

Alternativ 0: Fortsatt forbud mot hold av herptiler

Konsekvensen for omfanget av ulovlige dyr

Situasjonen blir som beskrevet i avsnittet «Hold av herptiler i Norge», med et særnorsk forbud mot hold av reptiler og amfibier, kombinert med en stor ulovlig populasjon.

Konsekvenser for dyr, dyreholdere og veterinærer

Det er grunn til å tro at ulovlig holdte herptiler i noen tilfeller ikke får nødvendig veterinærhjelp fordi eieren er redd for å bli avslørt og angitt. Veterinæren settes også i en vanskelig situasjon når han eller hun skal behandle et ulovlig holdt dyr. Kunnskapen om herptiler hos veterinærer flest vil fortsatt være ganske lav, da det neppe er interessant å satse mye på kompetanse om ulovlige arter.

De fleste ulovlige dyr som oppdages av myndighetene, blir avlivet, selv når de er friske og velholdte.

Det er lite aktuelt for Mattilsynet å gå aktivt ut med informasjon om stell av dyrene, smittevern m.m. når selve holdet av de aktuelle artene er ulovlig.

Konsekvenser for forvaltningen

Mattilsynet vil fortsatt måtte reagere ved tips fra publikum eller ved kontakt med politi og tollvesen som oppdager smugling eller ulovlig hold.

Alternativ 1: Ingen endring fra dagens regulering, men styrket tilsyn for å avdekke hold av ulovlige dyr

Dersom myndighetene skulle gjøre en mer aktiv innsats for å redusere det ulovlige dyreholdet, ville det kreve betydelige ressurser å finne dyr som holdes i private hjem. Økt innsats for å oppdage ulovlige dyr vil også kunne utsette dyr for økt risiko for lidelse i bestrebelsen på å holde dyrene skjult. Mattilsynet har ikke tradisjon for å føre tilsyn i private hjem, med mindre det foreligger en bekymringsmelding. En slik innsats vil nødvendigvis måtte gå på bekostning av annet og viktigere tilsyn med dyrevelferd. Samtidig er det tvilsomt om intensivert tilsyn vil kunne bringe bestanden av ulovlige dyr ned på et neglisjerbart nivå.

Det er grunn til å tro at det er vanskeligere for helsevesenet å få informasjon om mulig smitte til mennesker fra ulovlige dyr. Det er også mindre sannsynlig at prøver eller kadavre av ulovlige dyr blir sendt inn for påvisning av salmonella eller annen smitte.

Samlet vurdering av alternativ 0 og 1

Mattilsynet vurderer at det ikke er faglig belegg for å opprettholde et totalforbud mot hold av reptiler og amfibier som hobbydyr. At herptiler i dag holdes skjult, har uheldige konsekvenser for både dyrevelferd, dyrehelse og muligens humanhelse. Vi vurderer også at et fortsatt totalforbud mot herptiler vanskelig kan håndheves på en tilfredsstillende måte. Det er lite aktuelt å sette inn nødvendige ressurser til å få en stor nedgang i antallet ulovlige dyr, og dette vil også ta ressurser fra andre og viktigere oppgaver på dyrevelferdsområdet.

Alternativ 2: Tillate et begrenset antall arter herptiler

Konsekvensen for omfanget av reptiler og amfibier i Norge

Hvis det nye regelverket skal kunne redusere de problemer som følger av dagens totalforbud, må positivlisten fremstå som et reelt alternativ til dagens ulovlige hold. Vi mener at de 18 artene som er foreslått, vil dekke mesteparten av artene som holdes ulovlig i dag. Det totale antallet reptiler og amfibier som holdes som hobbydyr, vil sannsynligvis øke, men de fleste dyrene vil ikke lenger være ulovlige å holde.

Konsekvenser for dyrevelferden

Når dyreholdet blir tillatt, vil færre dyr bli smuglet, gjemt, beslaglagt og avlivet enn tilfellet er i dag. En annen forventet effekt er at dyr av tillatte arter i større grad får veterinærbehandling ved behov, og at flere veterinærer skaffer seg god kompetanse på behandling av disse dyrene. Dersom hold av herptiler øker i utbredelse hos personer uten særlig forhåndskunnskap, medfører det risiko for dårlig dyrevelferd. Informasjonstiltak om forsvarlig dyrehold og smittehygiene fra myndigheter og forhandlere er aktuelle kompensierende tiltak. Slike tiltak er mer aktuelle å rette mot lovlige dyrehold enn mot dagens ulovlige hold.

Konsekvenser for dyreholdere

For eiere av dyr som holder arter som blir tillatt, medfører ikke forskriftsutkastet noen negative konsekvenser. Vi antar dette vil omfatte de fleste av dyrene. Det vil for de fleste eiere oppleves som positivt at deres dyrehold blir tillatt. For eiere av dyr som ikke kommer på positivlisten, blir det ingen endring fra dagens situasjon. For personer som er interessert i å skaffe seg herptiler, medfører det foreslåtte regelverket muligheten for å holde arter som står på positivlisten på lovlig vis.

Konsekvenser for zoohandelen

Dyrebutikker omsetter allerede en del utstyr til herptiler, og denne omsetningen forventes å øke når noen arter tillates holdt og omsatt. Virksomheter som vil omsette levende herptiler, må sikre god nok kompetanse hos personell og skriftlig informasjon til kjøper (jf. forskrift om velferd for dyr ved omsetning og midlertidig hold, se avsnitt om tilgrensende regelverk).

Erfaring fra Sverige tilsier at en relativt liten andel av omsetningen av herptiler skjer gjennom dyrebutikker. Forskriftsendringen legger likevel til rette for at dyrebutikkene kan øke sin omsetning gjennom salg av herptiler og utstyr.

Konsekvenser for veterinærer

Norske veterinærers kompetanse om herptiler forventes å øke i takt med etterspørselen etter veterinærtjenester for denne dyregruppen. Flere veterinærer vil kunne finne det interessant å utvikle en spesialisert tjeneste til en ny kundegruppe. Veterinærene slipper i stor grad å vurdere om hold av herptiler som de får kjennskap til i utøvelsen av yrket, skal meldes til myndighetene som ulovlig.

Konsekvenser for forvaltningen

Både Mattilsynet og politiet bruker noe ressurser på å ta hånd om beslaglagte ulovlige herptiler. En positivliste vil medføre reduksjon i hold av ulovlige dyr, og dermed redusere denne ressursbruken. Det er på den annen side vanskelig å anslå hvor stort holdet av lovlige herptiler vil bli, og hvor mye ressurser som vil gå med til å føre tilsyn med slikt dyrehold. Mattilsynet driver ikke rutinemessig tilsyn med hold av selskaps- og hobbydyr, men følger opp bekymringsmeldinger.

Veiledning om gjeldende regelverk og forsvarlig dyrehold er en viktig del av Mattilsynets arbeid. Forskriftsutkastet vil medføre at forvaltningen nå kan rette slike informasjonstiltak også mot eiere av herptiler. Våre inspektører vil også måtte skaffe seg oppdatert kunnskap om de aktuelle artenes behov, slik at de kan vurdere om dyrevelferdsregelverket er oppfylt når de kommer over slike dyr i sin jobb. I tilsynssaker vil Mattilsynet få mulighet til å omplassere herptiler istedenfor å rutinemessig avlive dem.

Ettersom bare et begrenset antall arter blir tillatt, må tilsynspersonell fra Mattilsynet, politiet og tollvesenet kunne vurdere artstilhørighet. Kravet om at dyreeier skal kunne dokumentere artstilhørighet, er foreslått for å lette dette arbeidet. Mattilsynet vurderer i samarbeid med Miljødirektoratet aktuelle kompetansetiltak, som å utgi materiell med bilder til hjelp for tilsynsmyndighetene.

Konsekvenser for folke- og dyrehelse

Det finnes allerede et stort antall ulovlig holdte herptiler i Norge. Forekomsten av salmonellainfeksjoner i Norge som følge av smitte fra herptiler er ukjent, men antakelig lavt, vurdert ut fra tilgjengelig norsk statistikk og tall fra Sverige. Antallet infeksjoner vil kunne øke dersom antallet herptiler i privat eie øker. På den annen side vil lovlig hold av herptiler gi økt mulighet for å formidle informasjon om forsvarlig stell, håndtering og hygiene, noe som kan begrense smittefaren. Dersom reptilholdere overholder hygieneregler, spesielt håndvask etter håndtering av dyr, terrarier og utstyr, vurderer VKM risikoen for overføring av sykdommer til mennesker som liten eller moderat. Åpenhet om dyreholdet kan medføre mer kunnskap om slike dyr som smittekilde, og at man tar prøve av eller obduserer flere dyr. Dette kan gi bedre oversikt over helsestatus hos denne dyregruppen og gjøre det lettere å spore smitte. Det er liten grunn til å tro at den foreslåtte positivlisten vil ha noen spesiell effekt på dyrehelsen generelt i Norge, sammenlignet med dagens situasjon.

Konsekvenser for naturmangfoldet

Alle herptilartene som Mattilsynet foreslår som tillatt, vil etter 1.1.2016 kreve innførelstillatelse etter forskrift om fremmede organismer. Forskriften åpner imidlertid for at arter kan føres opp på et vedlegg over organismer som kan innføres uten tillatelse (vedlegg II). Dette forutsetter at man har kunnskap som tilsier at dette er forsvarlig ut i fra hensynet til biologisk mangfold. I og med at hensynet til naturmangfold ved innførelse av herptiler blir ivare tatt gjennom forskrift om fremmede organismer, vil ikke en positivliste over tillatte herptilarter hjemlet i dyrevelferdsloven i seg selv medføre negative konsekvenser for

naturmangfoldet. Miljødirektoratet må vurdere om artene som nå foreslås tillatt, bør føres opp på deres liste over dyr som kan innføres uten særskilt tillatelse.

Samlet vurdering av alternativ 2

En positivliste som inneholder et begrenset antall egnede og populære arter av slanger, øgler, skilpadder og amfibier, vil sannsynligvis ikke ha negativ effekt på dyrevelferden totalt sett. Positivlisten vil etter vår vurdering heller ikke gi noen negativ effekt på folkehelse eller dyrehelse, sammenlignet med dagens situasjon. Den vil heller ikke ha noen negativ effekt på naturmangfoldet. En positivliste vil også være positivt for dyreholdere, zoobutikker, veterinærer og tilsynsmyndigheter.

Alternativ 3: Tillate et begrenset antall arter og formelle krav til dyreholder

Det har vært foreslått å innføre særlig krav om kompetanse for herptileiere. Dette for å sikre god dyrevelferd og forsvarlig smittevern. En av våre forutsetninger for å anbefale arter på positivlista har imidlertid vært at de ikke krever spesiell kompetanse ut over det en vanlig interessert eier relativt lett kan skaffe seg. Vi mener også at etterlevelse av gode hygienerutiner gjelder ved all håndtering av dyr og ikke krever spesiell utdanning. Det er allerede et krav i dyrevelferdsloven om nødvendig kompetanse for å ivareta dyrs velferd. Dersom det skal stilles krav ut over dette i form av spesielle kurs eller dokumentasjon av den enkeltes egnethet, vil det være ressurskrevende for Mattilsynet å administrere og håndheve. Vi foreslår derfor ikke å innføre et formelt kompetansekrav for private holdere av reptiler og amfibier.

Samlet vurdering av alternativer for fremtidig regulering

Dersom man ønsker å myke opp forbudet mot privat hold av reptiler og amfibier, mener Mattilsynet at å tillate hold av et begrenset antall egnede herptilarter (alternativ 2) er den mest hensiktsmessige løsningen.

Mattilsynet mener, med bakgrunn i rapportene fra VKM og NINA, at de foreslåtte artene kan holdes som hobbydyr i private hjem uten større risiko for dyrevelferden enn hva som er tilfelle for andre tillatte arter. Vi mener også at hensynet til folkehelse og dyrehelse kan bli bedre ivaretatt ved et lovlig hold, selv om antallet individer skulle øke. Dette fordi et lovlig dyrehold bedre legger til rette for å ivareta god dyrevelferd og forsvarlig smittevern for mennesker og dyr enn et ulovlig dyrehold gjør.

Den foreslåtte positivlistens 16 reptilarter og 2 amfibiearter ivaretar etter vår mening formålet på en god måte. De fleste individer av denne dyregruppen som holdes ulovlig i dag, vil bli lovlige. Hensynet til naturmangfoldet er godt ivaretatt.

De foreslåtte artene av eksotiske pattedyr bør også føres på en positivliste for å gjøre regelverket tydeligere og lettere å forvalte.

Nærmere om forskriftsutkastet

Tilgrensende regelverk og forvaltningsområder

Forskriftsutkastet er hjemlet i lov 19. juni 2009 nr. 97 om dyrevelferd. Loven omfatter forhold som påvirker velferd hos eller respekt for pattedyr, fugler, krypdyr, amfibier, fisk, tiftokreps, blekksprut og honningbier. Dyrevelferdsloven inneholder bl.a. bestemmelser om kompetanse og ansvar for dyreeiere, herunder krav om at barn under 16 år ikke skal ha selvstendig ansvar for dyr. Loven inneholder også et eksplisitt forbud mot bruk av levende dyr som fôr. Loven inneholder vide hjemler til å fastsette forskrifter som utdyper lovbestemmelsene.

Forskrift av 11. august 2015 nr. 958 om omsetning og midlertidig hold av dyr regulerer bl.a. dyreforretninger og dyrepensjonater. Slike virksomheter må registreres hos Mattilsynet, og det stilles krav til bl.a. dyrenes levested og dokumentasjon av rutiner for overholdelse av kravene.

Dyrehelse

Lov 19. desember 2003 nr. 124 om matproduksjon og mattrygghet m.v. (matloven) regulerer blant annet dyrehelse. Det finnes en rekke forskrifter under denne loven som angår dyreartene i forskriftsutkastet. Vilkår som stilles i matloven og aktuelle underliggende forskrifter må oppfylles i tillegg til dyrevelferdsregelverket. Ved innførsel gjelder forskrift 20. februar 2004 nr. 464 om dyrehelsemessige betingelser for import og eksport av levende pattedyr, fugler, reptiler, amfibier, bier og humler. Import av reptiler og amfibier fra land utenfor EØS er ikke tillatt. Det stilles ingen spesielle helsekrav ved innførsel av herptiler fra EØS-land.

Regelverk som forvaltes av Miljødirektoratet

Miljødirektoratet forvalter naturmangfoldloven og forskrift om fremmede organismer, som har til formål å hindre innførsel, utsetting og spredning av fremmede organismer som medfører, eller kan medføre, uheldige følger for naturmangfoldet. Naturmangfoldloven og forskrift om fremmede organismer erstatter bestemmelsene om innførsel og utsetting av vilt i lov av 29. mai 1981 nr. 38 om jakt og fangst av vilt.

Innførsel av pattedyr, reptiler, amfibier og fugler krever som hovedregel innførselstillatelse. Ingen herptiler er per 1.1.2016 unntatt fra kravet om innførselstillatelse. Forskriften åpner imidlertid for at flere arter kan føres på vedlegg II (organismer som kan innføres uten tillatelse), dersom dette er forsvarlig ut fra hensynet til biologisk mangfold.

CITES-regelverket regulerer handel med truede arter (se også under avsnittet om villfangede dyr s.5).

Om innholdet i forskriftsutkastet

Forskriftsutkastet skal erstatte forskrift 20. november 1976 nr. 3 om forbud mot at fremmedartede (eksotiske) dyr innføres, omsettes eller holdes som husdyr, selskapsdyr eller i fangenskap på annen måte (eksotiske dyr-forskriften). Den vesentligste endringen er at den nye forskriften inneholder et vedlegg med en liste over arter som er unntatt fra det generelle forbudet. I tillegg er det gjort noen endringer for å oppdatere forskriften slik at den samsvarer med dagens regelverksteknikk og ordbruk.

Om § 1. Formål

Formålet med forskriften er å bidra til god velferd for eksotiske dyr. Dette oppnås ved å forby innførsel, omsetning og hold av dyrearter som ikke er egnet til å holdes i fangenskap. Hvilke eksotiske dyrearter som er forbudt, framgår antitetisk ved at de ikke står på positivlisten i vedlegget til forskriften.

Formålsparagrafen er ny og har til hensikt å gjøre forskriften mer tilgjengelig for brukerne ved at man raskt forstår hvilket hensyn som ligger bak regelverket. En formålsparagraf er også en hjelp når forskriften skal tolkes og forvaltes.

Om § 2. Forbud

§ 2 viderefører det gjeldende forbudet som en hovedregel. Forbudet mot å innføre eksotiske dyr gjelder innførsel til Norge både fra EØS-land og fra land utenfor EØS. Forbudet mot å omsette eksotiske dyr gjelder salg, utleie, utlån og gaver. Forbudet mot å holde eksotiske dyr gjelder uansett hvor eller hvorfor dyrene holdes, og uansett om holdet er permanent eller midlertidig.

Med «eksotiske dyr» menes dyrearter som ikke lever vilt i Norge og ikke er tradisjonelle norske produksjonsdyr eller selskapsdyr.

Om § 3 Unntak fra forbudet og vedlegg

§ 3 *første ledd* er unntaket fra § 2. Unntaket er knyttet til positivlisten i vedlegget.

Ifølge forslaget kan arter som står oppført i vedlegget, holdes av enhver person eller virksomhet som oppfyller dyrevelferdslovens krav til dyreholders alder, kompetanse m.m. De kan også innføres og omsettes. Dette gjelder likevel bare individer som er født i fangenskap av foreldre som også er født i fangenskap. For arter som er omfattet av CITES, tilsvarende dette opphavskode C («Captive bred»).

Noen pattedyrarter er gjennom forvaltningspraksis blitt vurdert som tillatt etter gjeldene forskrift, selv om de på grunn av sin opprinnelse og korte historikk her til lands kan oppfattes som «eksotiske». For å unngå tvil om hvorvidt disse artene fremdeles er tillatt å holde, er de ført opp på positivlisten i vedlegget.

Ifølge *annet ledd* skal personer som innfører, holder eller omsetter reptiler og amfibier, kunne dokumentere dyrenes art og opprinnelse. Ved innførsel av arter som er omfattet av CITES, vil dokumentasjonskravet under CITES-forskriften tilfredsstille kravet i forskriftsutkastet. Innførsel av arter som ikke er omfattet av CITES, betinger også innførselstillatelse fra Miljødirektoratet (se avsnitt om tilgrensede regelverk og forvaltningsområder). Et minimumsvilkår for slik tillatelse er at dyret ved innførsel følges av et dokument hvor latinsk og evt. trivielt navn på arten fremgår, samt en henvisning til relevant artsliste iht. Miljødirektoratets innførselsregelverk. Mattilsynet vil legge seg på samme krav til dokumentasjon.

Dokumentasjonen på art og opprinnelse skal følge dyret hele dets levetid. For dyr som er innført til landet, innebærer dette kravet at CITES-papirer eller innvilget innførselstillatelse fra Miljødirektoratet skal tas vare på og følge dyret ved eventuelt salg eller overtakelse. For herptiler som holdes og omsettes innenlands, innebærer kravet at dyreeier ved tilsyn må kunne dokumentere dyrets art tilsvarende minimumskravene i forrige avsnitt.

Bestemmelsen om at skilpadder som eieren hadde før 1. januar 1977 kan beholdes, er en videreføring av bestemmelsen i gjeldende forskrift. Vi antar at noen skilpadder fra før 1977 fremdeles er i live. Enkelt personer og virksomheter har også etter denne datoen fått tillatelse til å holde nærmere angitte individer av reptiler eller amfibier. Vi foreslår å presisere at disse personene og virksomhetene kan beholde dyrene uansett art.

Om § 4. Tilsyn og vedtak

Dette er en standardbestemmelse som finnes i alle forskrifter om dyrevelferd.

Om § 5. Dispensasjon

Dette er en standardbestemmelse som finnes i alle forskrifter om dyrevelferd. Mattilsynet kan med hjemmel i § 5 fatte enkeltvedtak som tillater dyrearter som er forbudt etter forskriften. Mattilsynet kan også fatte enkeltvedtak om unntak fra dokumentasjonskravene. Vilkåret er at

det dreier seg om et «særlig tilfelle». At for eksempel dyreparker eller andre virksomheter ønsker å holde forbudte eksotiske dyr for å vise dem fram for publikum, kan være et «særlig tilfelle». De som ønsker dispensasjon, må søke om det. Mattilsynet må vurdere hver søknad om dispensasjon konkret.

Om § 6. Straff

Dette er en standardbestemmelse som finnes i alle forskrifter om dyrevelferd.

Om § 7. Ikrafttredelse og overgangsregler

Vi har foreløpig ikke foreslått noe tidspunkt for ikrafttredelse i første ledd første punktum. Ifølge annet punktum erstatter forskriften den gamle forskriften om forbud mot eksotiske dyr.

I annet ledd foreslår vi unntak fra krav til dokumentasjon for individer som allerede holdes i Norge og blir tillatt når forskriften trer i kraft. Dyreholderen må likevel kunne sannsynliggjøre at dyrene er født i fangenskap. Dette innebærer at dyreholderen for eksempel skal kunne vise til faglitteratur med bilder.

Ifølge tredje ledd opphever forskriften ikke individuelle tillatelser til å holde reptiler og amfibier, for eksempel i dyreparker.

I fjerde ledd videreføres unntaket for skilpadder som er eldre enn den gamle forskriften.

Om vedlegget

Vedlegget er delt inn i pattedyr, reptiler og amfibier. Dyreartene er oppført med norske og latinske navn.

Høringsfrist

Høringssvarene sendes inn via våre nettsider www.mattilsynet.no eller merkes med saksnummer 2015/19917 og sendes til Mattilsynet, Hovedkontoret, Felles postmottak, Postboks 383, 2381 Brumunddal eller som e-post til postmottak@mattilsynet.no innen **11. april 2016**.

Vedlegg

- *Utkast til forskrift om forbud mot å innføre, omsette og holde eksotiske dyr*
- *Liste over høringsinstanser*